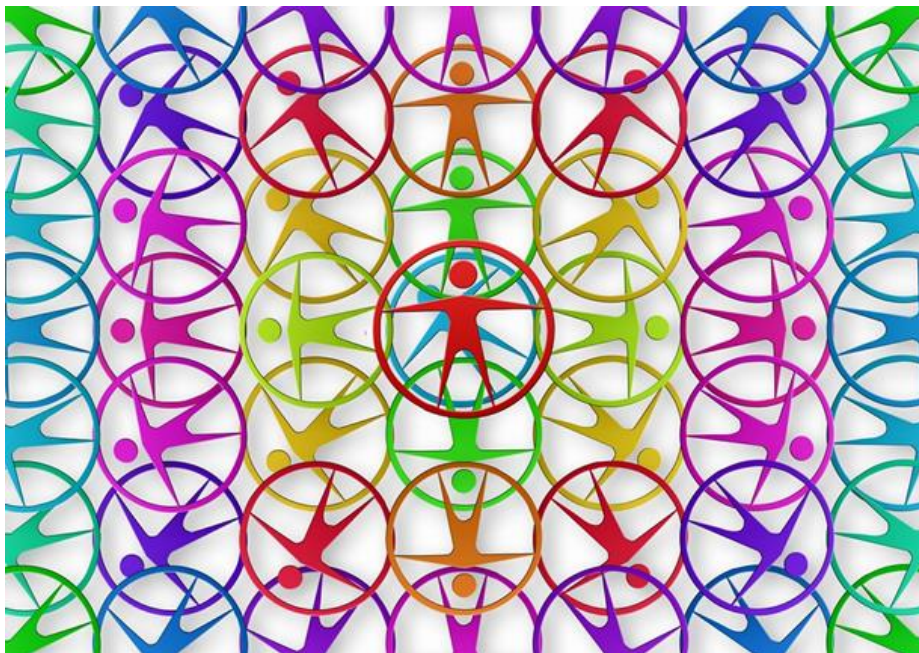

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

KONTIONIEMEN KOULU

Polkuja tulevaisuuteen ei löydetä, vaan ne tehdään – John Schaar

Joensuun seudun ops
1.11.2019

Sisällys

1. Taustaa	2
1.1 Tasa-arvolaki velvoittaa suunnitteluun	2
1.2 Yhdenvertaisuus laajentaa tasa-arvon käsitettä	3
2. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus esiopetuksessa, kouluissa ja opetuksessa	3
2.1 Tasa-arvon edistäminen esi- ja perusopetuksessa	3
2.1.1 Sukupuolitietoisuus opetuksessa	4
2.1.2 Tasa-arvoa edistävä oppimateriaali.....	4
2.2 Kaikki syrjintä on kiellettyä	4
3. Tasa-arvon edistäminen ja syrjinnän ehkäisy.....	5
3.1 Puhutaan	5
3.1.1 Esiopetus	5
3.1.2 Alkuopetus.....	5
3.1.3 Perusopetuksen vuosiluokat 3 – 6.....	6
3.1.4 Perusopetuksen vuosiluokat 7 – 9.....	6
3.2 Puututaan	6
4. Tavoitteet ja aikataulu	7
5. Vastuhenkilöt, koulutus ja tiedotus.....	7
6. Arviointi	8
7. Yksikön toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.....	8

1. Taustaa

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on annettu 22.12.2014. Niissä sukupuolten tasa-arvon edistämiseen on sitouduttu monin tavoin. Tasa-arvolain täydennys 30.12.2014 toi perusopetuslain piirissä oleville kouluille koulukohtaisen tasa-arvosuunnitelman laadintavelvoitteen. Tasa-arvosuunnitelma on perusteltua laatia myös niille esiopetusryhmille, jotka eivät toimi kouluissa. Perusopetuksen oppivelvollisten perusteita on täydennetty 21.10.2015 määräyksellä, joka koskee koulukohtaisen tasa-arvosuunnitelman laadintaa. Koulujen toiminnallisten tasa-arvosuunnitelmien tulee olla valmiina 1.1.2017.

Tasa-arvolain mukaan sukupuolten tasa-arvoa on edistettävä kaikessa kasvatuksessa, opetuksessa ja koulutuksessa. Perusopetuslain osalta velvoite koskee esiopetusta, oppivelvollisten perusopetusta, lisäopetusta ja maahanmuuttajille järjestettävää perusopetukseen valmistavaa opetusta. Kaikkien näiden koulutusmuotojen opetussuunnitelmien perusteet korostavat sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisäämisen merkitystä.

Joensuun seudulla perusopetusta antavat koulut ja esiopetuksen yksiköt laativat toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman, joka on samalla yhdenvertaisuussuunnitelma, koulun tai yksikön vuosisuunnitelman yhteyteen. Suunnitelman laadinnassa käytetään taustamateriaalina Opetushallituksen julkaisemaa ”Tasa-arvo on taitolaji” -opasta sekä ”Oppia kaikille” -yhdenvertaisuussuunnittelun opasta. Yksikkökohtaista tasa-arvosuunnitelmaa laatiessa huomioidaan kunkin kunnan kuntakohtainen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, joka on kunnan henkilöstön ja johdon yhteinen asiakirja, mikä osaltaan ohjaa henkilöstön työskentelyä ja henkilöstöstä huolehtimista sekä johtamista organisaation kaikilla tasoilla ja kaikissa osissa. Yksikköjen toiminnalliset tasa-arvosuunnitelmat hyväksytään opetuksen järjestäjän oman päätöksentekokäytännön mukaisesti.

1.1 Tasa-arvolaki velvoittaa suunnitteluun

Suomi on monin tavoin sitoutunut edistämään sukupuolten tasa-arvoa. Tähän velvoittavat perustuslakimme ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset. Tasa-arvotyöllä edistämme sitä, että kaikkien ihmisten osaaminen tulee ihmisten itsensä ja yhteiskunnan käyttöön.

Tasa-arvo tarkoittaa samanarvoisuutta. Tasa-arvolain päämäärä on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että työillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 5 §)

Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 6 c §)

Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa.

1.2 Yhdenvertaisuus laajentaa tasa-arvon käsitettä

Kun tasa-arvon käsite viittaa arkikielessä useimmin sukupuolten väliseen tasa-arvoon, yhdenvertaisuus laajentaa tasa-arvon käsitettä. Yhdenvertaisuus tarkoittaa kaikkien kansalaisten tasa-arvoista kohtelua, kaikkien yhdenvertaisuutta lain edessä ja sitä, ettei ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjän on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan, ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi ja huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Yhdenvertaisuussuunnittelun päämäärä on syrjinnän tunnistaminen, siihen puuttuminen, toiminnan ja käytäntöjen yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi, yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteuttaminen ja osallisuuden lisääminen.

2. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus esiopetuksessa, kouluissa ja opetuksessa

Tasa-arvon vastakohta on eriarvoisuus ja eriarvoinen kohtelu voi olla syrjintää. Syrjintää on se, kun henkilöä tai ryhmää kohdellaan eri tavoin kuin muita jonkin ominaisuuden perusteella.

Epätasa-arvoinen kohtelu ja syrjintä voivat olla tahallista tai tahatonta. Ne voivat olla suunnitelmallista ja harkittua tai ne voivat johtua tavoista tai käytännöistä, joihin ei ole kiinnitetty huomiota. On esimerkiksi totuttu puhumaan tai toimimaan tavoilla, jotka loukkaavat, vähättelevät tai sulkevat pois toisia.

Monenlaiset käytännöt ja rakenteet voivat ylläpitää ja tuottaa eriarvoisuutta. Siksi koulun käytäntöjä, toimintatapoja ja oppiaineistoja arvioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta.

2.1 Tasa-arvon edistäminen esi- ja perusopetuksessa

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 ohjaavat edistämään sukupuolten tasa-arvoa. Esiopetuksen tavoitteeksi on määritelty lapsen mahdollisuus kehittää kykyjään ja tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennakko-odotuksia ja rajoituksia.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 on sitouduttu sukupuolten tasa-arvon edistämiseen monesta näkökulmasta:

- Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia opinnoissa. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.
- Perusopetus lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita.
- Opetuksen tulee olla sukupuolitietoista. Jokainen oppiaine edistää sukupuolten tasa-arvoa omalla tavallaan.
- Työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyökumppaneiden valinnassa kiinnitetään huomiota

sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

2.1.1 Sukupuolitietoisuus opetuksessa

Opettajien on hyvä tiedostaa stereotyyppiset sukupuolikäsitykset, jotka ilmenevät asenteissa, käyttäytymisessä sekä siinä, miten oppilas kohdataan yksilönä. Sukupuolitietoisuus on hyvän opetuksen tunnuspiirre. Sukupuolitietoinen opetus perustuu herkkyydelle tunnistaa yksilöllisyys ja persoonallisuus jokaisessa oppijassa. Sukupuolitietoisessa opetuksessa tunnistetaan sukupuolittavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia rakenteita ja puretaan niitä. Sukupuolitietoinen opetus rakentaa johdonmukaisesti sukupuolten tasa-arvoa.

2.1.2 Tasa-arvoa edistävä oppimateriaali

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet velvoittavat tasa-arvoa edistävien oppimateriaalien valintaan. Kouluissa oppimateriaalien tapaan rakentaa sukupuolta tulee suhtautua kriittisesti, sillä edelleen julkaistaan oppikirjoja ja muita materiaaleja, jotka jossain määrin toistavat yhteiskunnassa vallitsevia stereotyyppiä ja näin ylläpitävät sukupuoleen perustuvaa segregatiota.

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä tai etnisiä vähemmistöjä on vähän esillä oppimateriaaleissa muutamia yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta. Tällöin vähemmistöt jäävät ulkopuoliseksi, ”toiseksi”, eivätkä rakennu olennaiseksi osaksi ihmiskuvan moninaisuutta. Oppimateriaalien kuvituksissa, tarinoissa ja esimerkeissä olisi tärkeää tuoda esiin ihmisten ja perheiden moninaisuutta.

2.1.3 Sukupuolitietoinen ohjaus

Jokainen opettaja ohjaa oman opetuksensa yhteydessä – tietoisesti tai tiedostamattaan – oppilaita valintoihin, ammatteihin ja tulevaisuuteen. Sukupuolitietoisuuden ohjauksen keskeinen päämäärä, oppilaan toimijuuden ja toimintakyvyn vahvistuminen, merkitsee hänen kykyään tehdä mielekkäitä oppiaine- ja muita valintoja ja merkityksellisiä suunnitelmia, jolloin sukupuoli ei asetu tiedostamattomaksi rajoitteeksi tai esteeksi. Sukupuolitietoisessa ohjauksessa oppilaita tuetaan ja rohkaistaan – joskus myös haastetaan – luokka- ja ryhmämuotoisen ohjauksen menetelmin tarkastelemaan työelämää, elinkeinorakennetta sekä ammattialoja monipuolisesti ja kriittisesti.

2.2 Kaikki syrjintä on kiellettyä

Tasa-arvolaissa mainitut syrjintäperusteet ovat sukupuoli ja sukupuolivähemmistöön kuuluminen. Sen mukaan syrjintää ovat välitön syrjintä, välillinen syrjintä sekä seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä. (Tasa-arvolaki 7 §)

Yhdenvertaisuuslaissa mainitut syrjintäperusteet ovat ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muu henkilöön liittyvä syy. (Yhdenvertaisuuslaki 8 §)

Perustuslaissa syrjintä on kielletty kaikilla henkilöön liittyvillä perusteilla. (Perustuslaki 6 §)

2.2 1 Mitä on syrjintä?

Välitöntä syrjintää on yksilön tai ryhmän kohteleva eriytyminen eri tavoin kuin muita ilman hyväksyttävää perustetta. Häirintä ja epäasiallinen kohtelu ovat syrjintää. Ohje tai käsky syrjiä on syrjintää.

Välillistä eli epäsuoraa syrjintää on näennäisesti puolueeton käytäntö, tieto tai toimintatapa, joka asettaa toisen tai toiset muita heikompaan asemaan.

Piilosyrjintää ovat vähättely, poissulkeminen, tuen puute ja sivuuttaminen.

Rakenteellista syrjintää on ajattelu, ettei syrjiviä käytäntöjä voi muuttaa.

Esteettömyys tarkoittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteutumista niin, että jokainen voi ominaisuuksistaan huolimatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

3. Tasa-arvon edistäminen ja syrjinnän ehkäisy

Joensuun seudulla esi- ja perusopetuksessa edistetään tasa-arvoa ja ehkäistään syrjintää eri koulutasoilla lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Tyttöjä ja poikia tuetaan opetuksen ja ohjauksen avulla niin, että he voivat tehdä oppiaine-, koulutus- ja uravalintoja yksilöllisten ominaisuuksiensa, vahvuuksiensa ja motivaatiotekijöidensä – ei sukupuolensa – perusteella.

3.1 Puhutaan

Ensimmäinen tavoite ja toimenpide voi olla puhua enemmän tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Tarvitaan luontevaa, avointa keskustelua tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sekä niiden pohtimista yhteisesti.

Koulujen ja esiopetusyksiköiden käytäntöjä, toimintatapoja ja oppiaineistoja arvioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Edistävätkö tavat, käytännöt ja aineistot samanarvoisuuden toteutumista vai estävätkö ne sitä?

3.1.1 Esiopetus

Esiopetuksen tavoite on antaa lapselle mahdollisuus kehittää kykyjään ja tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennako-odotuksia ja rajoituksia. Tasa-arvotyössä pienten lasten kanssa pyritään ottamaan huomioon arjen pienet hetket, tokaisut ja eleet, joihin voi sisältyä epätasa-arvoisia tai sukupuolittavia elementtejä. Oppimisen alkumetreillä vanhempien osallistaminen tasa-arvoa edistävään ja moninaisuutta kunnioittavaan kasvatukseen on erityisen tärkeää.

Esimerkkikysymyksiä Tasa-arvo on taitolaji -oppaasta, joita opettajat voivat pohtia:

- Miten tuetaan sukupuolten välisiä ystävyyssuhteita?
- Haluaisivatko tytöt leikkiä merirosvoa ja pojat prinsessaa?
- Miten toimia tilanteessa, jossa lapsi ilmaisee sukupuoltaan epätyypillisesti?

3.1.2 Alkuopetus

Vuosiluokat 1 ja 2 ovat koululaiseksi kasvamisen aikaa, jolloin oppilas rakentaa identiteettiään oppijana ja kouluyhteisön jäsenenä. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaan rakentaessa omaa sukupuoli-identiteettiään ymmärtävä ja moninaisuuteen myönteisesti suhtautuva

opettaja on avainasemassa. Oppilaita opetetaan tunnistamaan sukupuoleen liittyviä odotuksia ja luuloja ja heitä autetaan ymmärtämään, että heidän ei tarvitse rajoittaa omaa toimintaansa niiden mukaan.

Esimerkkikysymyksiä Tasa-arvo on taitolaji- oppaasta, joita opettajat voivat pohtia:

- Onko tilanteita, joissa ryhmäjako sukupuolen perusteella on ehdottoman tarpeen?
- Miten kannustetaan oppilaita itsenäisiin ja rohkeisiin valintoihin?
- Kasvaako kaikista tytöistä naisia ja pojista miehiä?

3.1.3 Perusopetuksen vuosiluokat 3 – 6

Vuosiluokat 3 - 6 ovat otollista aikaa vahvistaa oppilaan tasa-arvo-osaamista. Oppilaan tulee saada kokea olevansa osa sukupuolten tasa-arvoa edistävää yhteisöä. Oppilaat oppivat arvioimaan, kohdellaanko tyttöjä ja poikia yhdenvertaisesti. Oppilaan tulisi myös pystyä pohtimaan ja arvioimaan omaa toimintaansa sekä tarvittaessa muuttamaan sitä. Opettaja puuttuu oppilaiden keskinäiseen epätasa- arvoiseen käyttäytymiseen. Sukupuolittunutta kiusaamista ja häirintää voidaan ennaltaehkäistä opettelemalla tunnistamaan sitä omassa ja toisten käyttäytymisessä sekä opettelemalla vastustamaan vertaispainetta.

Esimerkkikysymyksiä Tasa-arvo on taitolaji- oppaasta, joita opettajat voivat pohtia:

- Millaista sukupuolikuvastoa oppimateriaalit sisältävät?
- Saavatko tytöt yhtä paljon puheenvuoroja kuin pojat?
- Miten tuen oppilasta, joka ei identifioitu vain yhteen sukupuoleen?

3.1.4 Perusopetuksen vuosiluokat 7 – 9

Jokainen opettaja ohjaa oppilaita sukupuolten tasa-arvoon omassa oppiaineessaan ja kouluyhteisön kaikessa toiminnassa.

Useimmilla oppilailla on jo käsitys sukupuoli-identiteetistään, mutta se voi vielä muuttua. Perinteiset stereotypiat rajoittavat sukupuolen ilmaisua. Oppilaiden tulisi osata tunnistaa sukupuoleen perustuva ja seksuaalinen häirintä ja tietää, ettei se ole kohteen syytä, ja että tilanteeseen voi saada apua. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy kiusaamista, seksuaalista häirintää, sukupuoleen perustuvaa häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää.

Segregaation tietoinen vähentämien ja perinteisten sukupuolirajojen ylittämisen tukeminen opiskelu- ja ammattivalinnoissa on erityisen tärkeää vuosiluokilla 7 - 9.

Esimerkkikysymyksiä Tasa-arvo on taitolaji -oppaasta, joita opettajat voivat pohtia:

- Mitä erityistä sukupuoli- ja tasa-arvoisuustietoisuus tarkoittaa omassa oppiaineessani?
- Miten voi rohkaista oppilaita tekemään epätyypillinen koulutusalan tai ammatin valinta?
- Kasvaako oppilaistani tasa-arvotoimijoita?

3.2 Puututaan

Toinen tavoite ja toimenpide on puuttua eriarvoiseen kohteluun herkemmin, nimetä se ja kertoa, jos tulee kohdelluksi tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden vastaisesti. Opettajan, rehtorin ja esimiehen tehtävä on puuttua eriarvoiseen kohteluun.

Erityistä huomiota kiinnitetään seksuaaliseen ja sukupuolen perusteella tapahtuvaan häirintään:

- Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä ei-toivottua käytöstä, joka on luonteeltaan seksuaalista. Tällaisella käytöksellä loukataan tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.
- Häirintä luo kiusallisen, leimaavan, halventavan, nöyryyttävän tai uhkaavan ilmapiirin. Häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä. Se loukkaa yksityisyyttä tai koskemattomuutta.
- On suositeltavaa, että koululla on selkeä sukupuoleen perustuvaa ja seksuaalista häirintää koskeva ohjeistus. Ohjeistuksessa tulee ilmetä, mitä sukupuoleen perustuva ja seksuaalinen häirintä on, mitä häirinnän kohteeksi joutunut voi tehdä, kenen puoleen hän voi kääntyä ja miten koulun henkilökunnan tulee tilanteessa toimia.
- Älä hyväksy häirintää. Jos huomaat tai koet häirintää, osoita ettet hyväksy sitä. Sano esimerkiksi, ettei noin voi tai saa sanoa. Älä ole hiljaa tilanteessa, jossa sinuun tai johonkin toiseen kohdistuu häirintää. Jos häirintä ei lopu heti, kerro opettajalle tai esimiehelle. Jos he eivät toimi, kerro toiselle opettajalle tai toiselle esimiehelle. Älä jää pohtimaan asiaa yksin.
- Vaikka kiusaaminen ja häirintä ovat usein ryhmäilmiöitä ja niistä tiedetään laajasti, niistä vaietaan. Vaikeneminen voi osoittaa hyväksymistä, välinpitämättömyyttä ja alistumista. Kerro koulu- tai työtovereillesi kokemuksestasi tai havainnoistasi. Puhu niistä. Osoita että välität.

4. Tavoitteet ja aikataulu

Joensuun seudulla laaditaan esi- ja perusopetuksen tasa-arvosuunnitelma kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Siinä määritellyt tavoitteet ja toimintamuodot koskevat kaikkia perusopetuksen kouluja ja esiopetuksen toimipisteitä. Esi- ja perusopetuksen tasa-arvosuunnitelma voidaan liittää osaksi opetussuunnitelmaa.

Kaikki koulut ja esiopetuksen toimipisteet määrittelevät ja kirjaavat oman yksikkönsä toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman vuosittaiset tavoitteet, aikataulun sekä vastuuhenkilöt vuosisuunnitelmaan. Näihin toimiin ja tavoitteisiin voivat sisältyä tasa-arvotilanteen kartoitus eri menetelmillä, tasa-arvon edistäminen eri oppiaineissa ja esim. TET-jaksoilla, toimintakulttuurin kehittämiseen tähtäävät toiminnot ja tavoitteet, tasa-arvo päivän viettäminen tai tasa-arvoon keskittyvän monialaisen oppimisprojektin toteuttaminen.

Yksiköt määrittelevät oman toimintakulttuurinsa kuvaamisen yhteydessä kuinka oppilaat ja vanhemmat osallistuvat vuosittaiseen suunnitteluun, yhteisten tavoitteiden asetteluun ja tasa-arvotyöhön yleensä.

5. Vastuuhenkilöt, koulutus ja tiedotus

Jokaisessa koulussa ja esiopetuksen toimipisteessä on nimetty tasa-arvovastaava tai tasa-arvoryhmä, joka tekee suunnitelmia ja ehdotuksia tasa-arvosuunnitelman toteuttamisesta opettajakunnalle ja oppilaskunnalle. Toimenpiteille määrätään aikataulu ja vastuuhenkilöt. Sovitut toiminnot kirjataan vuosisuunnitelmaan ja niiden toteutumista seurataan vuosisuunnitelman toteutumisen seurannan yhteydessä.

Tasa-arvovastaava tai -ryhmä laatii koulun oppilaille tehtävän kyselyn, jossa seurataan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista koulussa. Kysely tehdään vähintään kerran kolmessa vuodessa. Esi- ja perusopetuksen opettajat arvioivat itse ja ryhmässä tasa-arvosuunnitelman toteutumista omassa koulussaan tai toimipisteessään.

Esi- ja perusopetuksessa tarvitaan luotettavaa ja ajantasaista tietoa tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta seudullisesti, valtakunnallisesti ja globaalisti. Tieto lisää tasa-arvoa ja tietämättömyys ylläpitää eriarvoisuutta.

Koulun tasa-arvovastaava tai tasa-arvoryhmän jäsenet osallistuvat tarvittaessa koulutuksiin ja verkostoituvat muiden koulujen tasa-arvovastaavien kanssa ylläpitääkseen tietoaan ja osaamistaan sekä vaihtaa hyviä käytäntöjä ja ideoita. Tasa-arvovastaava tai -ryhmä tiedottaa tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä ajankohtaisista asioista omassa koulussaan tai toimipisteessään.

6. Arviointi

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittymistä sekä siihen liittyviä toimenpiteitä arvioidaan vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

Esi- ja perusopetuksen tasa-arvosuunnitelmat päivitetään vuoden 2022 loppuun mennessä. Uusi päivitetty versio astuu voimaan 1.1.2023. Syksyllä 2022 tehdään oppilaille uusi kysely, jossa arvioidaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittymistä kouluissa ja esiopetuksessa. Myös opettajat arvioivat oman opetuksensa ja koulun toimintakulttuurin kehittymistä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

7. Kontioniemen koulun toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Suunnitelman laadinta

Tämä suunnitelma on laadittu moniammatillisena yhteistyönä Kontioniemen koulussa. Kontioniemen koulun tasa-arvovastaavana toimii koulunjohtaja ja tasa-arvoryhmänä koulun Pro- ja Kiva-koulu-tiimit.

Kontioniemen koulun oppilaat osallistuivat suunnitelman laatimiseen teemapäivän aikana työpajoissa, joista kerättyä tietoa on käytetty hyväksi suunnitelman laatimisessa. Teemapäivän aikana opettajilla ja henkilöstöllä oli mahdollisuus tutustua suunnitelman osa-alueisiin ja osallistua työskentelyyn. Huoltajille on lähetetty Wilma-kysely ja vanhempainyhdistys NieVa on ollut mukana suunnitelmaa tehdessä.

Tasa-arvotilanteen selvitys

Tasa-arvotilanteen selvitys on tehty osana koulun oppilaskunnan järjestämän teemapäivää 25.11.2019. Kaikille oppilaille tehtiin kysely, jonka avulla saatiin tietoa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista Kontioniemen koulussa. Kyselyn tuloksia hyödynnetään koulun toiminnan suunnittelussa.

Kuinka aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneet toimenpiteet ovat toteutuneet ja millaisia tuloksia on saavutettu?

Kontioniemen koulu aloitti toimintansa elokuussa 2018, joten suunnitelma on ollut voimassa hyvin lyhyen aikaa. Koulun toiminta-ajatus yhteisöllisestä ja lapsilähtöisestä koulusta tukee yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kokemusta. Kaikille aidosti avoin lähikoulu ei sulje ketään ulkopuolelle ja syrjimiseen puututaan välittömästi.

Kontioniemen koulussa on toimintaohjeet kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätilanteita varten (<https://peda.net/kontiolahti/kontioniemen-koulu//vl/yjt/tkvjh>)

Käytännön tavoitteet ja toimenpiteet sekä aikataulu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

TAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUHENKILÖ T	AIKATAULU	SEURANNAN MITTARIT	ARVIOINTI
Tasa-arvoajattelun tuominen näkyväksi ja osaksi koulun päivittäistä toimintaa	Kiinnitetään huomiota sekä aikuisten että lasten kanssa, kuinka puhutaan toisista ihmisistä, millaista kieltä käytetään	Kaikki koulun aikuiset	Koko lukuvuosi	Arvostavan puheen lisääntyminen. Takana päin kehumisen lisääntyminen	Luokissa kuukausittain, opettajien yskokouksissa pitkin lukuvuotta ja lukukauden päätteen reflektointi
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön kehittäminen ja edistäminen	Positiivisen pedagogiikan viikkoteemat ja vahvuusajattelun tuominen osaksi opetusta. PRO- ja KiVa-koulutoiminta	Pro- ja Kiva- tiimit	Koko lukuvuosi	Viikkoteemojen toteutuminen	Toimintakertomuksen yhteydessä
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön ja tasa-arvoajattelun näkyväksi tekeminen	Oppilaskunnan hallituksen suunnittelema teemapäivä marraskuussa, jossa otetaan kantaa myös siihen mitä on syrjintä. Tapahtuman yhteydessä kerätään tietoa ja palautetta oppilailta tasa-	opettajat, oppilaskunta	25.11.2019 teemapäivä	Tapahtuman toteutuminen Palautelomake ja oppilaskysely	Toimintakertomuksen yhteydessä

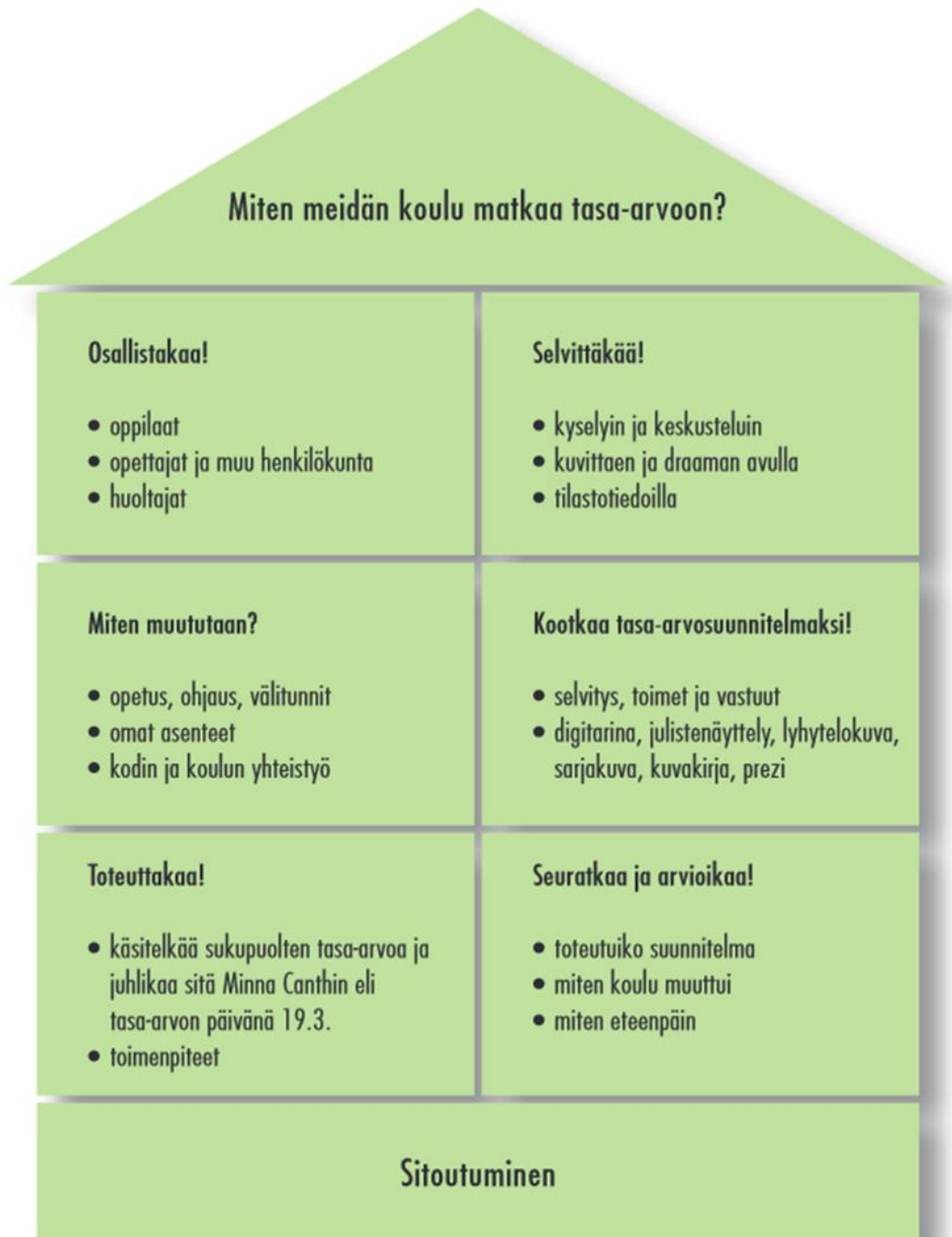
	arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta				
Yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi ja yhdenvertaisuutta lisäävien toimintojen toteutuminen	Huoltajakysely	Pro- ja KiVa-tiimit, tasa-arvovastaava, oppilaskunnan vastaava opettaja	kevät 2020	Kyselyn toteutuminen	Kyselyn tulosten läpikäyminen ja jatkotoimenpiteistä ja kehittämiskohteista sopiminen Kontioniemen koulun yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä.
Osallisuuden lisääminen	Oppilaat ja huoltajat ovat mukana suunnitelman laatimisessa ja teemapäivien ja tapahtumien suunnittelussa	Koulunjohtaja huolehtii opettajien osallistumisesta, sekä huoltajien tiedottamisesta Wilman kautta sekä vanhempainyhdistys NieVan osallistumisesta toimintaan	Koko lukuvuosi	Yhteisölliseen oppilashuoltoryhmään tulleet palautteet Oppilaskysely Teemapäivänä saadut tulokset työpajoista	Toimintakertomuksen arvioinnin yhteydessä Lukuvuoden päätteen reflektointi
Opetushenkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustietoisuuden päivittäminen ja lisääminen	Opetushenkilöstö perehtyy päivitettyyn seudulliseen Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaan	Jokainen opetushenkilöstön kuuluva	Syyslukukausi 2019	Materiaaliin tutustumisen kuittaaminen Teamsiin	Toimintakertomuksen yhteydessä.
Sukupuolten huomiointi opetusryhmien muodostamisessa	Oppilaat työskentelevät eri oppiaineissa eri sukupuolta olevien oppilaiden kanssa	Jokainen opetushenkilöstön kuuluva	Koko lukuvuosi	Opettajan itsearviointi	Kehityskeskustelun yhteydessä

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään myös monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelussa ja eri oppiaineissa.

Arviointi ja seuranta

Toimintaa seurataan ja arvioidaan tarkemmin vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä. Tasa-arvon toteutumista arvioidaan myös vuosittain tehtävän haitta- ja vaaratekijä- kartoituksen yhteydessä. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan ja siitä keskustellaan myös henkilöstön kanssa vuosittain toteutettavissa kehityskeskusteluissa sekä oppilaan ja huoltajan kanssa käytävässä arviointikeskustelussa. Tarvittaessa suunnitelmaa päivitetään kesken lukuvuoden.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyö otetaan huomioon koulun lukuvuosisuunnitelmaa laatiessa.

Lähde: Tasa-arvotyö on taitolaji – Opas sukupuolen tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa - Opetushallituksen julkaisu 2015

Materiaalit:

Tasa-arvotyö on taitolaji – Opas sukupuolen tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa - Opetushallituksen julkaisu 2015

http://www.oph.fi/download/173318_tasa_arvotyö_on_taitolaji.pdf

Tasa-arvolaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

Oppia kaikille- Yhdenvertaisuussuunnittelun opas laitoksille

<http://yhdenvertaisuus-fi->

bin.directo.fi/@Bin/55ab0bcbe03cc6aba05b156a7a6ed449/1476943596/application/pdf/303294/Oppia_kaikille.pdf

Yhdenvertaisuuslaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Lapsen oikeuksien sopimus (YK)

<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/>

Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa (Maailman terveysjärjestö WHO)

https://www.thl.fi/documents/10531/100056/WHO_Seksuaalikasvatuksen.pdf

Sukupuolisensitiivisyys varhaiskasvatuksessa – tasa-arvoinen kohtaaminen päiväkodissa (OPH:n rahoittama hanke 2012 –2014)

<http://www.tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/>

Tasa-arvoisen kasvattajan muistilista

<http://www.tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/wp/wp-content/uploads/2014/03/Tasa-arvoisen-kasvattajan-muistilista.pdf>